

European Leader Association
for Rural Development
Brussels, www.elard.eu

SWEDISH
PRESIDENCY
2020-2021

Halmstadi deklaratsioon

Elujõulise Euroopa toetamine kohaliku
demokraatia ja osaluspõhiste lähenemisviiside
kaudu kõigis maapiirkondades ja kaugemalgi

1.-2. detsembril 2021 toimus Rootsis Halmstadis ELARDi konverents “LEADER 30”.
Konverents tõi kokku 149 delegaati 22 Euroopa riigist, kes esindasid umbes 2000
Euroopa LEADER kohalikku tegevusgruppi, maapiirkondade võrgustikke,
korraldusasutusi, Regioonide Komiteed ja Euroopa Komisjoni ning arutasid
maapiirkondade pikaajalist visiooni ja LEADER/CLLD tulevikku. Euroopa tulevikule
mõeldes tehti järgmised ettepanekud:

MAAELU ARENGU ELLU VIIMINE

1. Maapiirkondade pikaajaline visioon

Tunnustame strateegilist ja struktureeritud algatust tugevate, ühendatud, vastupidavate ja jõukate maapiirkondade saavutamiseks kogu Euroopa Liidus. ELARD, riiklikud LEADER võrgustikud ja kohalikud tegevusgrupid on valmis liituma ja osalema edasistes Euroopa, riigi ja piirkonna tasandi algatustes. Teeme koostööd maaelu paktiga, aga ka teiste erinevate tasandite algatustega, kuhu tuleks kaasata maapiirkondade sidusrühmad, kuna ELARD, riiklikud LEADER võrgustikud ja kohalikud tegevusgrupid on ainsad maapiirkondades tegutsejad, kellel on nii ulatuslik liikmeskond ja tegevusulatus. Soovitame ELi, riiklikel ja piirkondlikel valitsustel oma eelarved läbi vaadata ja tagada piisavad vahendid, et pikaajaline visioon juba nüüd reaalsuseks muuta, sest just praegu, pärast pandeemiat, on Euroopal selleks parimad võimalused. Seetõttu toetame Prantsusmaa senati algatust siduda tegelik maaelu tegevuskava Euroopa pikaajalise visiooniga.

2. Maaelu arendamise ressursside ühtlustamine

ELARDi liikmed on kohati olnud tunnistajaks maapiirkondade rahastamise ebaefektiivsusele. Nendel juhtudel näeme, kuidas mitmed institutsioonid, projektid ja tegutsejad on ebajärjekindlalt seotud liiga väikeste rahaliste toetuste jagamisega. Ühiseid eesmärke maapiirkondade pikaajalise visiooni saavutamiseks tagaks avalike organisatsioonide koostöö ja vahendite optimeerimine. Selline lähenemine peaks olema riiklike ja piirkondlike strateegiate läbiv strateegiline prioriteet. Piirkondade maaelu arengu sujuvamaks muutmiseks on oluline tagada pidev dialoog ministeeriumide, regionaalsete ametiasutuste, omavalitsuste ja kohalike tegevusgruppide ning teiste osalejate vahel.

3. Tagatud teenuse läbipaistvus ühiskondliku lepingu osana

Kutsume oma valitsusi ja erinevate tasandite institutsioone üles tagama, et kodanikele mõeldud teenusepakettide koostamisel kasutataks kaasaegseid lahendusi. Lisaks soovitame valitsustel ja institutsioonidel arvestada oma elanike teenustele juurdepääsu üle otsustamisel ka muid kriteeriume lisaks majanduslikule tasuvusele. Euroopa maapiirkondade kodanikena tahame näha, mil määral oleme osa maksumaksja ja valitsuse vahelisest lepingust, mis hõlmab ka juurdepääsu teenustele. Üks lahendus võiks olla garanteeritud baasteenuste paketi määratlemine, millele iga kodanik võib loota. Teine võimalus on töötada välja kõigil tasanditel läbipaistev otsustusprotsess teenuste kohta, mis hõlmaks selliseid kriteeriume nagu ökoloogiline ja sotsiaalne jätkusuutlikkus. Kui kodanikud teavad, mida nad võivad oma valitsuselt oodata, on lünkade täitmisel rohkem ruumi uuenduslikele lahendustele.

4. Heaolu lisab atraktiivsust

Maapiirkonnad on atraktiivsed, kuid elanikud peavad saama loota elementaarsele heaolule. Kutsume üles riiklikke ja regionaalseid valitsusi vastutama selle eest, et kõigil kodanikel kõikides geograafilistes piirkondades oleks õiglane võimalus osaleda hoolekandesüsteemis, mis on loodud meie kõigi sotsiaalse turvalisuse tagamiseks. Maapiirkondade kodanikud vajavad samuti elementaarset heaolu taset eakate toetamise, lastetoetuste ja meditsiini-teenuste näol. Selle pakkumiseks vajab meie ühiskond sotsiaalteenuseid, tervishoiuasutusi, haridusasutusi nagu koolid, kutseõpe ja lasteaiad, aga ka eakate tugiasutusi ja haiglaid, mis kataks kogu Euroopa, sealhulgas maapiirkonnad.

5. Detsentraliseerimine

Meie arvates on ülioluline, et avalik sektor näitaks eeskujuna, kui räägitakse valdavalt maakeskkonnast pärit toormega ettevõtete, näiteks põllumajandus- ja toiduainetööstuse, energia-, ehitus- või tekstiiliettevõtete büroode ja personali detsentraliseerimisest. Seetõttu soovime riiklikel ja regionaalsetel valitsustel kavandada, kuidas läbi viia institutsioonide ja funktsioonide konkreetne detsentraliseerimine, ning seda võiksid kaaluda ka ELi institutsioonid.

6. Loo ümberkirjutamine

Maapiirkonnad on mitmekesised ja sisaldavad seetõttu erinevaid võimalusi. Kohalikud arengustrateegiad on parim tööriist võimaluste tuvastamiseks ja soovitude tegemiseks. Mõned näited võimalustest, mida pakuvad paljud maapiirkonnad:

- **Elukvaliteedi ja tervise parandamine:** loodustlähedus ja võimalus edendada selle läheduse kaudu elanike elukvaliteeti ning füüsilist ja psühholoogilist tervist võivad kaasa tuua elukvaliteedi ja tervise paranemise.
- **Atraktiivsed elamispinnad:** Kaunite rekreatsioonialade läheduses asuvad elamupiirkonnad on atraktiivsed nii kohalikele elanikele kui ka võimalikele linnadest või muudest maapiirkondadest sisserändajatele. Digilahendused võimaldavad järjest rohkematel uutel elanikel töötada kõikjal, kus nad soovivad ja seetõttu saavad nad oma elukoha valikul lähtuda atraktiivsusest, mitte töökoha lähedusest.
- **Paindlikkus:** Väiksemad ühiskonnad, kus inimesed tunnevad ja usaldavad üksteist, kohanevad uute oludega kiiremini, mis on kriisi ajal vajalik. Võimalused väikesemahuliseks hobipõllumajanduseks, mis täiendab kauplustest saadavat toiduvaru, tõstab piirkonna inimeste vastupanuvõimet. Lühikesed tarneahelad võivad vastupanuvõimet veelgi suurendada, kuna toit pärineb maapiirkondadest. Psühholoogiliselt terved inimesed on isiklikult vastupidavamad.

- **Keskkond ja kliima:** Loodusele ja meie loodusvaradele lähemal elavad ja töötavad elanikud on alimad teadvustama selle kaitsmise tähtsust.

Kutsume kõigi tasandite inimesi, sealhulgas kohalikke maainimesi, rääkima teistsugust lugu teie piirkonna tugevuste ja võimaluste kohta. Maapiirkonnad vajavad võimaluste ärakasutamiseks toimivat ja läbipaistvat kohalike, regionaalsete ja riiklike asutuste teenuste ja heaolu raamistikku.

7. Maalaste ja -noorte õiguste tagamine

Maapiirkonna laste ja noorte õigusi, eriti neid, mis on nimetatud ÜRO lapse õiguste konventsiooni artiklites 3, 12 ja 31, võidakse rikkuda noorte vaba aja veetmise ja kohtumiskohtade ebapiisava kättesaadavuse tõttu koostoimes minimaalse ühiskondliku transpordi või selle puudumisega.

Seetõttu on esmatähtis keskenduda

- maanoorte suuremale kaasatusele kõigi tasandite otsustusprotsessidesse,
- paindlike transpordisüsteemide pakkumisele maapiirkonna noortele,
- digitaalse infrastruktuuri tagamisele maanoortele
- maanoorte suuremale juurdepääsule haridusele, eriti ülekantavatele oskustele, õpilaskeskele õppele ja mitteformaalsele haridusele, et saavutada tõeliselt võrdne ja universaalne juurdepääs kvaliteetsele õppele.

8. Jätkusuutlikkusele suunatud tegevused

Tegutseda tuleb kohe. Kõik kodanikud peavad osalema üleminekus säästvamale eluviisile, mis peab alguse saama kodanikest endist. Kutsume kõiki tasandeid üles toetuma pühendunud kodanikele ja tõstma meie ühise tuleviku teema kõigil tasanditel päevakorda. Raamistiku sellele peavad aga looma poliitikud ja laiapõhjalised institutsioonid. Nõuame tegusid nende raamistike loomiseks ja ootame, et meiega selles protsessis nõu peetakse. Kutsume riiklike ja Euroopa institutsioone üles looma usaldusväärset raamistikku ülemaailmsete jätkusuutlikkuse eesmärkide saavutamiseks.

9. Euroopa ühtekuuluvus

Oleme mures, et meie liidu ümber tõstatatakse ELi-kriitilisi hääli. Seetõttu soovime, et kõik EList tulenevad poliitikad ja meetmed edendaksid ka ELi kasu. Lisaks tuleb kõigis Euroopa programmides edendada riikidevahelist koostööd ja tõelist kogemustevahetust maapiirkondade vahel. Peale selle peab riiklik ja regionaalne tasand võtma vastutuse Euroopa toomisel oma kodanikele lähemale ning kõik sidusrühmad peavad tegema koostööd, et traditsiooniline meedia hakkaks kajastama teemasid, mida maksumaksjad ELi kaudu rahastavad.

10. Kohalike tegevusgruppide rolli tugevdamine

Igal maapiirkonnal on erinevad tugevused ja võimalused, millele arengut üles ehitada. Kohalikud tegevusgrupid ja nende piirkondlikud arengustrateegiad tuginevad kohalikele iseärasustele. Kohalikud tegevusgrupid on ainuke vahend, mis ühendab ülemaailmset, Euroopa ja riiklikku poliitikat, et vastata kohalike elanike vajadustele, ning seda mitmetasandilise valitsemise vahendit tuleks kindlasti tugevdada. Kutsume kõiki ametiasutusi üles looma kohalike tegevusgruppide toetamiseks raamistikku, mis on kirjeldatud allpool.

LEADER / CLLD VÕIMALUSTE KASUTAMINE

1. Kohalikud tegevusgrupid avaliku poliitika partneritena

30-aastase tegutsemise kogemuse põhjal tahame rõhutada, et kohalikud tegevusgrupid töötavad TERRITORIAALSE ja sektoritevaba poliitika nimel. On aeg tunnustada kohalikke tegevusgruppe kui juhtimisvahendit, mille mõju ulatub palju kaugemale EAFRDst ja ÜPPst. Valitsused ja institutsioonid kõigil tasanditel, eriti riiklikul ja regionaalsel tasandil, peaksid kaasama kohalikud tegevusgrupid terviklikumalt oma programmidesse. See oleks eriti tulemuslik selliste teemade puhul nagu säästev areng, vananev elanikkond, toidusüsteemid, ringmajandus, nutikad külad, kui nimetada vaid mõnda.

2. Euroopa kohalike tegevusgruppide koostöö edendamine

Riikidevaheline koostöö on tähtsam kui kunagi varem, et muuta meie Euroopa Liit nii inimeste kui ka institutsioonide liiduks. Kohalikud tegevusgrupid üle Euroopa hindavad juba praegu Euroopa perekonda, mida tuleks tunnustada ja arendada. On oluline, et riiklikud ja regionaalsed ametiasutused annaksid kohalikele tegevusgruppidele funktsionaalse raamistiku, mis võimaldab neil käivitada piiriülese koostöö projekte mis tahes programmi tsükli ajal, et leida partnereid üle Euroopa. Maaeluvõrgustikud ja ENRD peaksid toetama koostumisi kohalike tegevusgruppidega Euroopa eri osadest.

3. Kohalikud tegevusgrupid avaliku poliitika partneritena

Kutsume kohalikke tegevusgruppe, võrgustikke ja ametiasutusi üles rääkima, edendama ja tunnustama häid praktikaid, mis tähendab palju enam kui ainulaadsete projektide tutvustamist. Kohalike tegevusgruppide mõju ei saa näidata üksikute projektide tutvustamise kaudu. Just kohalike tegevusgruppide lisandväärtust nende geograafilises piirkonnas tuleb hinnata ja tutvustada. Maaelanike aktiveerimine, kes võtavad vastutuse oma piirkonna arendamise eest, on mitmetasandilise valitsemise võtmeks ja ainult üks lisandväärtuse aspekt.

4. Maanoored

Kohalikud tegevusgrupid, võrgustikud ja ametiasutused peavad noortele tähelepanu pöörama ning kaasama nad igapäevatöösse. Selleks on vaja, et ametiasutused looksid raamistiku, näiteks noortele mõeldud nn vihmavarjuprojektide näol.

5. Muutusi loovad tegevused kohapeal

on üliolulised, et tulla toime kliimamuutuste ja keskkonnaprobleemidega, millega täna silmitsi seisame. Paljud kohalikud tegevusgrupid panustavad juba säästva arengu eesmärkide saavutamisse ja on valmis endale rohkem ülesandeid võtma. Kõigi tasandite valitsused ja institutsioonid peavad kiiresti kaasama sellesse tähtsasse töösse partneritena kohalikud tegevusgrupid.

6. Tugevama, ühendatud, vastupidava ja jõukama Euroopa rahastamine

Oleme endiselt seisukohal, et vähemalt 8% CLLD jaoks EARDFist, ERFist, ESFist ja EMKFist on vajalik selleks, et kohalikel tegevusgruppidel oleks tegelik mõju, nagu oleme väitnud alates 2016. aasta Tartu deklaratsioonist*. See võimaldab ka linnade kohalikel tegevusgruppidel olla aktiivsed meie ühise Euroopa tuleviku kujundamisel. Nõuame, et tulevase kõikide tasandite programme ja projekte, mis on suunatud maapiirkondade kodanikele, tuleks rakendada kohalike tegevusgruppide kaudu.

7. 7 põhimõtet

LEADERi lisandväärtuse eelduseks on see, et kõik riiklikud ja regionaalsed valitsused järgivad seitset põhimõtet kõigis etappides, st strateegiate koostamisel, rakendamisel ja hindamisel. Tahame kohalike tegevusgruppide ja nende kohaliku arengu strateegiate loomisel pöörata erilist tähelepanu alt-üles põhimõttele.

8. LEADER-bränd

Soovitame kogu tugisüsteemil alustada ühiselt tööd LEADER/CLLD-brändiga. Pärast 30 aastat töötamist osalusarengu nimel maapiirkondades ja kaugemalgi peaksid kohalikud tegevusgrupid olema avalikkusele paremini tuntud. Pooldame Euroopa Liidu LEADER-logo säilitamist, sest see näitab, kui kaua ja kui laialdaselt on LEADER Euroopa maapiirkondades siiani kohal olnud. Kohalikud tegevusgrupid, LEADER-võrgustikud, riiklikud maaeluvõrgustikud ja korraldusasutused peavad tegema koostööd, et meetodit paremini tuntuks teha. Maaeluvõrgustik ja korraldusasutus oleksid väga toeks kohalike tegevusgruppide töö heade näidete tutvustamisel. Selles töös tuleks konsulteerida kohalike tegevusgruppide ja LEADER-võrgustikega.

WWW.ELARD.EU

* <https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/tartu-declaration-leaderclld.pdf>

9. Lihtsustamine

LEADERi ja CLLDga kaasnev suur bürokraatia kahjustab nii kohalike tegevusgruppide kui ka ELi mainet. Kõik tasandid, eriti riikide valitsused, peavad võtma vastutuse CLLD rakendamise lihtsustamise eest klientide jaoks. Kohalike tegevusgruppide võrgustike arvamuse kaasamisel tuleb luua spetsiaalselt CLLD jaoks loodud haldussüsteem. Tuleb vältida liigset reguleerimist, mille puhul (aja)kulu kaalub üles saadava kasu.

10. Ajastamine

Palume oma riikide valitsustel alustada konkreetset lihtsustamisprotsessi nüüd kohe, et see oleks paigas enne järgmise programmiperioodi algust. LEADER 2023–2027 osas ootame kõikide tasandite ametiasutustelt kohalike tegevusgruppide täieliku töövõime tagamist 1. jaanuariks 2023. See tähendab, et kohalikud strateegiad oleksid heaks kiidetud, vajalikud lepingud sõlmitud ning kohalikud tegevusrühmid alustaksid tegevust 1.1.2023.

European Leader Association
for Rural Development
Brussels, www.elard.eu

SWEDISH
PRESIDENCY
2020-2021

Ettepanekud on kirja pandud paneelide ja arutelude põhjal ning need on pärast konverentsi üle vaadanud konverentsil osalejad ja kõik 29 ELARDi liiget üle Euroopa ajavahemikul 6.-17.12.2021.

Täiendav informatsioon:

Marion Eckardt

ELARDi president

E-post: marion.eckardt@elard.eu

www.elard.eu

